

08/231-1516/ПР
09.11.2022

КИЇВСЬКА МІСЬКА РАДА

II СЕСІЯ IX СКЛИКАННЯ

РІШЕННЯ

№ _____

ПРОЄКТ

Про звернення Київської міської ради до
Верховної Ради України щодо прийняття
Верховною Радою України Закону про
обмеження імунітету російської федерації
та її посадових і службових осіб від
пред'явлення позовів та стягнення шкоди,
завданої на території України

Відповідно до Законів України: «Про місцеве самоврядування в Україні»,
«Про столицю – місто-герой Київ», «Про статус депутатів місцевих рад», з метою
обмеження імунітету російської федерації, та її посадових і службових осіб від
пред'явлення позовів та стягнення шкоди завданої на території України Київська
міська рада

ВИРІШИЛА:

1. Направити звернення Київської міської ради до Верховної Ради України
щодо прийняття Верховною Радою України Закону про обмеження імунітету
російської федерації та її посадових і службових осіб від пред'явлення позовів та
стягнення шкоди, завданої на території України згідно з додатком до цього
рішення.

2. Оприлюднити це рішення у встановленому порядку.

3. Контроль за виконанням цього рішення покласти на постійну комісію
Київської міської ради з питань місцевого самоврядування, регіональних та
міжнародних зв'язків.

Київський міський голова

Віталій КЛИЧКО

ПОДАННЯ:

Депутат Київської міської ради

Ігор КИРИЛЕНКО

ПОГОДЖЕННЯ:

Постійна комісія Київської міської
ради з питань місцевого самоврядування,
регіональних та міжнародних зв'язків:

Голова постійної комісії

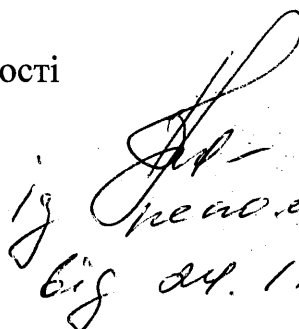
Юлія ЯРМОЛЕНКО

Секретар постійної комісії

Ігор ХАЦЕВИЧ

В.о. начальника Управління
правового забезпечення діяльності
Київської міської ради

із резолюцією

Валентина ПОЛОЖИШНИК

від 24.11.2022 № 8/230-1401

Додаток

до рішення Київської міської ради

від _____ 2022 № _____

ЗВЕРНЕННЯ

Київської міської ради до Верховної Ради України щодо прийняття Верховною Радою України Закону про обмеження імунітету російської федерації та її посадових і службових осіб від пред'явлення позовів та стягнення шкоди, завданої на території України.

24 лютого 2022 року російською федерацією розпочато збройне вторгнення та збройна агресія проти України. В результаті ракетно-бомбових ударів держави-агресора по місту Києву постраждали не тільки мирні мешканці столиці України та їх майно, а й також зазнала великої руйнації комунальна інфраструктура міста та знищено або пошкоджено численні об'єкти нерухомості різних форм власності в місті Києві.

У зв'язку з протиправними діями російської федерації та з метою отримання матеріальної компенсації від завданої державою-агресором шкоди, а також з врахуванням постанови Верховного Суду у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду від 14.04.2022 у справі №308/9709/19, стала нагальна потреба у якнайшвидшому прийнятті Верховною Радою України Закону, який би обмежував імунітет російської федерації та її посадових і службових осіб від пред'явлення позовів та стягнення шкоди, завданої на території України, з обов'язковим обґрунтуванням в цьому спеціальному Законі винятку щодо позбавлення держави-агресора юрисдикційного імунітету.

Також є велика необхідність разом з прийняттям Закону внести ряд змін та доповнень до діючого законодавства України, де було б чітко визначено юрисдикцію та особливості розгляду судами справ по стягненню шкоди, завданої державою-агресором, виходячи із принципів Європейської конвенції про імунітет держав.

За загальним правилом та відповідно до положень чинного законодавства України для розгляду справи проти держави-агресора в національному суді необхідно отримати згоду компетентних органів цієї держави на залучення її до участі у справі як відповідача. Зрозуміло, що отримати згоду від держави-агресора – задача не здійсненна, а тому законодавець повинен внести відповідні зміни до діючого законодавства щодо розв'язання цього питання.

Не менш складним є питання щодо повідомлення відповідача (російську федерацію). Процесуальне законодавство передбачає кілька шляхів такого повідомлення: дипломатичними каналами, через судові доручення та поштовим відправленням, але жоден з цих шляхів зараз не працює, а тому на законодавчому рівні необхідно вирішити це питання, оскільки невирішення його може призвести до невизнання рішення українського суду іноземним судом, коли постане питання щодо його виконання.

Станом на сьогоднішній день стоїть відкритим не менш важливе питання, до суду якої юрисдикції: цивільної чи господарської необхідно звертатись щодо отримання матеріальної компенсації від завданої державою-агресором шкоди.

Більш того, навіть між авторами законопроектів, які зареєстровано у Верховній Раді, а саме №7520 та №7520-2 не мають єдності в питаннях юрисдикції. Так, законопроект №7520 передбачає, що спори проти російської федерації можуть розглядатись як загальними судами, так і господарськими, якщо сторонами є лише юридичні особи. В свою чергу, законопроект №7520-2 відносить всі справи проти держави-агресора на розгляд виключно судів загальної юрисдикції.

Прийняття вивіреного та обґрунтованого Закону, а також визначення юрисдикції та удосконалення механізму судового захисту надасть можливість українським судам приймати рішення, які будуть мати більш вагомий шанс на їх визнання демократичними державами.

Без прийняття Верховною Радою України зазначеного вище Закону та без внесення відповідних змін та доповнень до діючого законодавства України неможливе належне проходження юридичними та фізичними особами усіх національних процедур судового захисту, що у свою чергу може значно ускладнити або зробити взагалі неможливим в подальшому отримання реального відшкодування завданої шкоди.

Не менш важливим після прийняття Закону щодо визначення механізму розгляду судами справ по стягненню шкоди, завданої державою-агресором, є також розроблення та впровадження механізму виконання рішень суду, особливо за межами України, з врахуванням того, що на території України знаходиться мізерно мала кількість російських активів у порівнянні з тими величезними збитками, які російська федерація вже нанесла державі Україна та місту Києву зокрема.

Попри те, що, відповідно до Конституції України, на державі лежить обов'язок з гарантування права власності, то відшкодування завданої державою-агресором шкоди не повинно лягати непідйомним тягарем на знесилений війною український бюджет. Саме російська федерація повинна нести тягар відшкодування завданої нею шкоди, а місцем відшкодування такої шкоди можуть стати демократичні держави, які ввели санкції проти російської федерації та заморозили відповідні активи держави-агресора у вигляді коштів на рахунках, корпоративних прав тощо.

Враховуючи вищевикладене, а також у зв'язку з тим, що Київською міською радою розпочато роботу з підготовки позовних заяв для подачі до суду з метою отримання матеріальної компенсації від завданої державою-агресором шкоди комунальній інфраструктурі міста Києва, Київська міська рада звертається до Верховної Ради України з проханням прискорити прийняття Закону щодо обмеження імунітету російської федерації та її посадових і службових осіб від пред'явлення позовів та стягнення шкоди завданої на території України, а також прискорити внесення змін та доповнень до діючого законодавства України щодо визначення юрисдикції та механізму розгляду судами справ по стягненню шкоди завданої державою-агресором.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту рішення Київської міської ради «Про звернення Київської міської ради до Верховної Ради України щодо прийняття Верховною Радою України Закону про обмеження імунітету російської федерації та її посадових і службових осіб від пред'явлення позовів та стягнення шкоди, завданої на території України».

1. Опис проблем, для вирішення яких підготовлено проєкт рішення, обґрунтування відповідності та достатності, передбачених у проєкті рішення механізмів і способів вирішення існуючих проблем, а також актуальності цих проблем для території громади міста Києва.

24 лютого 2022 року російською федерацією розпочато збройне вторгнення та збройна агресія проти України. В результаті ракетно-бомбових ударів держави-агресора по місту Києву постраждали не тільки мирні мешканці столиці України та їх майно, а також зазнала великої руйнації комунальна інфраструктура міста та знищено або пошкоджено численні об'єкти нерухомості різних форм власності.

У зв'язку з руйнацією та знищенням великої кількості комунальної інфраструктури (майна) міста Києва встала необхідність підготовки та подачі до суду позовних заяв з метою отримання матеріальної компенсації від завданої державою-агресором шкоди майну міста Києва.

По-перше, виникає питання **юрисдикції** у зв'язку з подачею до суду позовних заяв.

Оскільки 14.04.2022 року Верховний Суд у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду виніс постанову у справі №308/9709/19, в якій він зазначив, що судовий імунітет російської федерації у зв'язку зі збройною агресією в Україні не застосовується, то цим самим поставлено своєрідний «цлагбаум» на шляху прямого звернення юридичних та фізичних осіб України, наприклад, до Європейського суду з прав людини, так як резиденти країн-учасниць Ради Європи мають право звертатись до Європейського суду з прав людини безпосередньо за умови відсутності національного механізму судового захисту порушених прав.

Після рішення Верховного Суду від 14.04.2022 – українські фізичні та юридичні особи тепер можуть звертатись спочатку, виключно, до національних судів, але тут виникає інше питання щодо юрисдикції, а саме до суду якої юрисдикції: цивільної чи господарської необхідно направляти позовні заяви. В цьому питанні відсутня однозначна думка не тільки у практикуючих українських адвокатів, а й навіть в стінах Верховної Ради. Так, наприклад, у Верховній Раді зареєстровано декілька законопроектів (№7520 від 05.07.2022, №7520-1 від 18.07.2022 та №7520-2 від 19.07.2022), в яких немає єдності в питаннях юрисдикції щодо отримання матеріальної компенсації від завданої державою-агресором шкоди. Законопроект №7520 передбачає, що спори проти російської федерації можуть розглядатись як загальними судами, так і господарськими, якщо сторонами є лише юридичні

особи. В свою чергу, законопроект №7520-2 відносить всі справи проти держави-агресора на розгляд виключно судів загальної юрисдикції.

Таким чином, законодавець в особі Верховної Ради повинен чітко визначитись, шляхом внесення відповідних змін та доповнень до діючого законодавства України, суд якої юрисдикції повинен розглядати справи щодо отримання матеріальної компенсації від завданої державою-агресором шкоди.

По-друге, виникає питання **іммунітету держави**, зокрема російської федерації, тобто мова йде про заборону на притягнення у якості відповідача іншої держави в національному суді.

За загальним правилом та відповідно до положень чинного законодавства України для розгляду справи проти конкретної держави в національному суді необхідно отримати згоду компетентних органів цієї держави на залучення її до участі у справі як відповідача. На цей період провадження у справі зупиняється. Зрозуміло, що отримати згоду від держави-агресора – задача не здійсненна, а тому законодавець повинен внести відповідні зміни до діючого законодавства щодо розв'язання цього питання.

Не менш складним є питання повідомлення відповідача (російську федерацію). Процесуальне законодавство передбачає кілька шляхів повідомлення: дипломатичними каналами, через судові доручення та поштовим відправленням, але жоден з цих шляхів зараз не працює, а тому на законодавчому рівні також необхідно вирішити це питання, оскільки невирішення його може призвести до невизнання рішення українського суду іноземним судом, коли постане питання щодо виконання рішення суду.

Необхідно визнати, що імунітет не є абсолютним та містить низку можливих винятків. Так, стаття 79 Закону України «Про міжнародне приватне право» імплементує норму про судовий імунітет інших держав з відповідними застереженнями.

На жаль, за діючими нормами міжнародного права війна російської федерації проти України не вважається винятком щодо позбавлення держави-агресора юрисдикційного імунітету, а тому Верховна Рада повинна, прийнявши відповідний Закон, навести в ньому (в Законі) серйозні та вагомі обґрунтування такого винятку, а також повинна обґрунтувати легітимну та допустиму мету відступу від такого імунітету.

Прийняття Верховною Радою Закону про обмеження імунітету російської федерації, в якому б містилось роз'яснення, що саме вважається правопорушеннями російської федерації в ході військової агресії проти України з обґрунтуванням безпідставності посилення держави-агресора на юрисдикційний імунітет щодо позовів українських фізичних та юридичних осіб відносно відшкодування завданих збитків, а також із зазначенням відповідного механізму розгляду судами таких справ – буде вагомою основою для визнання рішень українських судів демократичними державами та запорукою виконання таких рішень на території цих демократичних держав.

По-третє – це питання **виконання рішення суду**.

На території України знаходиться мізерно мала кількість російських активів у порівнянні з тими величезними збитками, які російська федерація

вже нанесла державі Україна та місту Києву зокрема, а тому не варто сподіватись на те, що вдасться за рахунок цих мізерних активів отримати матеріально компенсацію відповідно до рішень національних судів, як не варто сподіватись і на те, що вдасться виконати рішення українських судів на території держави-агресора. Таким чином, найімовірнішим місцем для виконання рішень українських судів можуть стати демократичні держави, які ввели санкції проти російської федерації та заморозили відповідні активи держави-агресора.

Не варто сподіватись на те, що демократичні держави, які ввели санкції проти російської федерації та заморозили відповідні активи держави-агресора, будуть автоматично виконувати рішення українських судів без вирішення питання про допустимість таких рішень. Рішення українських судів, які не будуть відповідати загальновизнаним принципам права в частині обмеження юрисдикційного імунітету іншої держави та будуть порушувати принципи розгляду таких справ в кінцевому результаті будуть отримувати відмову у визнанні таких рішень демократичними державами.

Для того, щоб максимально мінімізувати відмову у визнанні рішень українських судів демократичними державами необхідно Верховній Раді прийняти вивірений та максимально обґрунтований Закон про обмеження імунітету російської федерації, а також прийняти відповідні зміни та доповнення до діючого законодавства України щодо належного проходження юридичними та фізичними особами усіх національних процедур судового захисту.

2. Правове обґрунтування необхідності прийняття рішення (з посиланням на конкретні положення нормативно-правових актів, на підставі й на виконання яких підготовлено проєкт рішення).

Проєкт рішення підготовлений у відповідності до вимог наступних Законів України: «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про столицю – місто-герой Київ», «Про статус депутатів місцевих рад».

3. Опис цілей і завдань, основних положень проєкту рішення, а також очікуваних соціально-економічних, правових та інших наслідків для територіальної громади міста Києва від запропонованого проєкту рішення.

Метою та завданням прийняття цього проєкту рішення є звернення Київської міської ради до Верховної Ради України з проханням прискорити прийняття Закону щодо обмеження імунітету російської федерації та її посадових і службових осіб від пред'явлення позовів та стягнення шкоди завданої на території України, а також внесення змін та доповнень до діючого законодавства України щодо визначення юрисдикції та механізму розгляду судами справ по стягненню шкоди завданої державою-агресором.

Проєкт рішення складається із преамбули, трьох пунктів та додатка до проєкту рішення.

Контроль за виконанням цього рішення покладено на постійну комісію Київської міської ради з питань власності.

4. Фінансово-економічне обґрунтування та пропозиції щодо джерел покриття витрат.

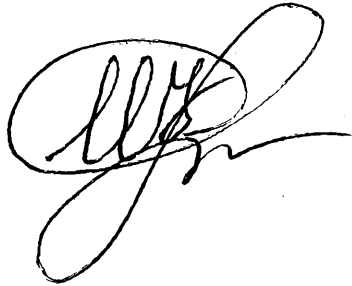
Реалізація проєкту рішення Київської міської ради не потребує додаткових витрат з бюджету міста Києва.

5. Прізвище або назва суб'єкта подання, прізвище, посада, контактні дані доповідача проєкту рішення на пленарному засіданні та особи, відповідальної за супроводження проєкту рішення.

Суб'єктом подання проєкту рішення Київської міської ради є депутат Київської міської ради Ігор КИРИЛЕНКО.

Особою, відповідальною за супроводження проєкту рішення Київської міської ради та доповідачем під час пленарного засідання Київської міської ради є депутат Київської міської ради Ігор КИРИЛЕНКО.

Депутат Київської міської ради

Ігор КИРИЛЕНКО

КИЇВСЬКА МІСЬКА РАДА

СЕКРЕТАРІАТ

УПРАВЛІННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ

01044, м. Київ, вул. Хрещатик, 36, каб. 921

тел.: (044) 202-70-90

24.11.2022 № 08/230-1701
на № _____ від _____

Голові постійної комісії Київської міської
ради з питань місцевого самоврядування,
регіональних та міжнародних зв'язків
Юлії ЯРМОЛЕНКО

Рекомендації

до проекту рішення Київської міської ради

«Про звернення Київської міської ради до Верховної Ради України щодо
прийняття Верховною Радою України Закону про обмеження імунітету
російської федерації та її посадових і службових осіб від пред'явлення позовів
та стягнення шкоди, завданої на території України»

В управлінні правового забезпечення діяльності Київської міської ради
опрацьовано проект рішення, за результатами чого зазначаємо таке.

Згідно з проектом рішення запропоновано направити звернення Київської
міської ради до Верховної Ради України щодо прийняття Верховною Радою
України закону про обмеження імунітету російської федерації та її посадових і
службових осіб від пред'явлення позовів та стягнення шкоди, завданої на
території України, у зв'язку з тим, що Київською міською радою розпочато
роботу з підготовки позовних заяв для подачі до суду з метою отримання
матеріальної компенсації від завданої державою-агресором шкоди комунальній
інфраструктурі міста Києва.

У преамбулі проекту рішення як на правову підставу його прийняття
містяться загальні посилання на Конституцію України, закони України «Про
міське самоврядування в Україні», «Про столицю України – місто-герой Київ»,
«Про статус депутатів місцевих рад».

Зауважуємо, що сумнівним з правового погляду є посилання на Закон
України «Про статус депутатів місцевих рад», оскільки останній регулює
питання діяльності депутатів місцевих рад, а не місцевих рад, у зв'язку з чим
рекомендуємо посилання на цей Закон виключити.

Також, вважаємо за необхідне зазначити, що у Верховній Раді України зареєстровано низку законопроектів щодо питань, порушених у проекті звернення до проекту рішення:

- проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо судового розгляду справ про відшкодування шкоди, завданої внаслідок збройної агресії проти України» (реєстр. №7520 від 18.07.2022);
- проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення розгляду окремих категорій судових справ у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації» (реєстр. №7520 від 05.07.2022);
- проект Закону України «Про обмеження імунітету іноземних держав та їх посадових і службових осіб від пред'явлення позовів та стягнення шкоди завданої на території України смертю або ушкодженням здоров'я, а також шкоди, завданої майну внаслідок збройної агресії, тимчасової окупації території України, інших дій чи бездіяльності» (реєстр. №7520-2 від 19.07.2022).

Відповідно до статті 110 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України», Верховна Рада України розглядає альтернативні законопроекти на пленарному засіданні одночасно з основним законопроектом.

Крім того, відповідно до Указу Президента України від 18.05.2022 №346/2022 «Про робочу групу з розробки та впровадження міжнародно-правових механізмів відшкодування шкоди, завданої Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації» утворено робочу групу з розробки та впровадження міжнародно-правових механізмів відшкодування шкоди, завданої Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, яка має розробити та внести пропозиції щодо засобів та правових інструментів відшкодування шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, у тому числі репарації, конфіскації, контрибуції, а також кроків щодо їх упровадження з урахуванням міжнародно-правових механізмів, міжнародного досвіду та судової практики.

Також, вважаємо за необхідне зазначити, що Генеральною асамблеєю ООН 14 листопада цього року ухвалено резолюцію «Сприяння здійсненню правового захисту і забезпеченню відшкодування збитків у зв'язку з агресією проти України».

Відповідно до цієї резолюції Генасамблея ООН: «визнає необхідність створення у співпраці з Україною міжнародного механізму відшкодування збитків». Документ містить рекомендації державам щодо створення міжнародного реєстру таких збитків для документування доказів та інформації щодо шкоди, втрати або каліцтва, заподіяних війною фізичним і юридичним особам, а також державі Україна.

Рекомендуємо врахувати вищенаведене при розгляді проекту рішення.

В.о.начальника управління

Валентина ПОЛОЖИШНИК